

sens est, ut eas *impleat et transcendat*, et in se contineat immensitatis suæ excessum.

Propterea, si quæras *ubi erat Deus antequam mundum conderet*, ad rem respondet Tertullianus: « Ante omnia Deus erat solus. *Ipse sibi mundus, et locus, et omnia.* (Cont. Prax., c. 5).

**84. Obj.** Immensitas stare nequit cum immutabilitate. Quod enim est in aliquâ re, vicissitudines illius sequitur. Si ergo Deus præsens est rebus mundanis mutabilibus, perinde atque ipsæ mutabilis inducitur.

*R. dist. ant., neg. cons.* Si enim aliquid sit in altero veluti pars illius, aut saltem ab illo pendeat, debet quidem illius sequi vicissitudines. Si autem nec sit pars illius in quo est, nec ab illo pendeat, nihil est cur subjici debeat illius mutationibus. Porrò hac tantùm ratione creatis entibus præsentem dicimus Deum; et quemadmodum sol non mutatur ex mutatione rerum diversarum quas illuminat, ita nec Deus ex rerum vicissitudine afficitur.

## CAPUT II

### DE ATTRIBUTIS DEI ABSOLUTIS ET POSITIVIS

**85.** *Attributa Dei absoluta et positiva ea sunt quæ de Ipso prædicant perfectionem aliquam simpliciter simplicem, sed excellentiori ratione atque in creaturis inveniunt.* Porrò tria præ aliis famosiora occurrunt, nempe intelligentia, voluntas et potentia. De iis sigillatim disputandum est.

## ARTICULUS I

### De intelligentiâ et scientiâ Dei.

Dicendum est 1° de illius existentiâ; 2° de illius objecto; 3° de illius medio; 4° de illius proprietatibus.

#### § I. — De existentiâ intelligentiæ et scientiæ Dei.

##### **86. Assertio:** *Deo attribuenda est intelligentia.*

1° Attribuenda est Deo perfectio simpliciter simplex, quin etiam excellentissima. Porrò intelligentia talis est. — 2° Eâ insignitur omnis substantia immaterialis, et ratio immaterialitatis est etiam ratio potentiæ intellectualis; quia quod a materiâ non pendet non determinatur ad unum, sed universale potest amplecti, quod est intelligere (1). (Cf. *Anthrop.*, n. 83). Porrò Deus immaterialis est, imò verò in *summo immaterialitatis*, utpote in *summo simplicitatis* (Supra, n. 71). — 3° Demum, intelligentiam Dei publicam faciunt singula Ejus vel minima opera.

#### § II. — De objecto scientiæ divinæ.

**87.** Objectum divinæ scientiæ *primarium*, aut *secundarium* vocatur, quatenus Deum ipsum, aut cætera entia respicit.

##### **88. Assertio 1<sup>a</sup>:** *Deus intelligit et comprehendit seipsum.*

PROB. 1<sup>a</sup> PARS, quia, ex unâ parte, Deus est intelligens, et, ex alterâ parte, est intelligibilis sibi quæ immediatè præsens, propterea quòd immaterialem naturam habet, eamque ab intelligentiâ suâ non distinctam. Quare immediatè seipsum apprehendit, cùm idem sint in Ipso intellectus, intelligere et essentia intelligibilis.

PROB. 2<sup>a</sup> PARS. Scilicet Deus ita seipsum amplectitur, ut nihil Ipsius Eum lateat, ac tantùm se intelligat, quantum intelligibilis est. — Ad hoc enim duo sufficiunt: 1° ut pos-

(1) « Immunitas a materia est causa intellectualitatis, cujus signum est quod formæ materiales efficiuntur intelligibiles actu per hoc quod abstractantur a materiâ et a materialibus conditionibus. » (S. Thom., *Compend. theol.* c. 27).



sit comprehendi; 2° ut possit seipsum comprehendere. Atqui hæc duo constant. — *Comprehendi potest*, utpote qui est omnino in actu, nec quidquam habet potentiale aut futurum, sed est actus purus. — *Potest seipsum comprehendere*, quia tantus est Dei intellectus, quanta essentia, ex quâ non discernitur. Atqui infinita est essentia divina; ergo et intellectus divini acies. Sed intellectus infinitus comprehendere valet quicquid est comprehensibile.

**89. Corollarium.** Hinc intellectus divinus humanum intellectum longè vincit; nos enim *nullam* vel minimam quidem rem, nec ipsam animam nostram possumus *comprehendere*. Nullum enim ens creatum est totaliter in actu, sed sensim ex potentiâ ad actum transit. Quocirca entis cujusvis alia pars est in præsentia, alia præterit, alia autem futura est; ac proinde nullius entis vel ipsa phænomena aut potentias comprehendere nobis licet.

**90. Assertio 2<sup>a</sup>:** *Deus seipsum primariò, et alia secundariò intelligit.*

Propositio non id sibi vult quòd *duplici* actu se et alia a se Deus cognoscat, sed quòd ipsius essentia sit principale obiectum ejus scientiæ, alia autem secundarium.

Probatur quia cùm intelligentia Dei perfectissima sit, debet habere pro objecto primario illud quod est maximè intelligibile, et per quod cætera participant intelligibilitatis propriæ rationem. Porrò essentia divina, utpote infinita, magis intelligibilitatis habet quàm omnes res aliæ simul acceptæ, et aliæ res omnes ab eâ intelligibilitatis suæ rationem participant.

**Assertio 3<sup>a</sup>:** *Deus cognoscit omnia actualia, præterita, singularia, futura etiam libera, merè possibilis, mala ipsa et infinita.*

**91 I. Deus cognoscit omnia actualia et præterita (1).**

Sic enim profundè argumentatur D. Thomas : « Necessè est Deum cognoscere alia a se. Manifestum est enim quòd

(1) « Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus. » (*Hebr.* iv, 13).

« seipsum perfectè intelligit; alioquin suum esse non esset  
« perfectum, cùm suum esse sit suum intelligere. Si autem  
« perfectè aliquid cognoscitur, necesse est quòd virtus ejus  
« perfectè cognoscatur. Virtus autem alicujus rei perfectè  
« cognosci non potest, nisi cognoscantur ea ad quæ virtus  
« se extendit. Unde cùm virtus divina se extendat ad alia,  
« eo quòd ipsa est *prima causa effectiva omnium* entium,  
« necesse est quòd Deus alia a se cognoscat. » (1<sup>a</sup>, q. 14,  
a. 5, c).

Porrò argumento D. Thomæ constat cognosci a Deo sive actualia, sive præterita, cùm utrorumque pariter sit « prima causa efficiens. »

**92. Cognoscit singularia, et quidem cum suis notis individualis.** Probatur contra quosdam qui voluerunt singularia non cognosci a Deo nisi *communi* seu *generali* quadam ratione.

1° Essentia Dei, utpote infinita, in se habet quicquid perfectionis inest cuicumque rei; propria enim cujusque rei natura in eo est ut aliquâ ratione divinam perfectionem participet. Ergo Deus *potest* in seipso omnes res cognoscere *propriâ* cognitione.

2° Deus, quatenus ens subsistens, *debet* perfectè cognoscere naturam essendi. Porrò eam imperfectè cognosceret, nisi sciret *omnes* et *singulos* essendi modos. At singularia nihil aliud sunt nisi varii essendi modi, imo varii modi secundum quos Dei perfectio ab aliis participari potest.

**93. Corollarium.** *Plures ideæ in mente divinâ ponendæ sunt*, ut clare argumentatur Aquinas noster : « Ipse enim (Deus) essentiam suam perfectè cognoscit. Unde cognoscit secundum omnem modum quo cognoscibilis est. Potest autem cognosci non solum secundum quòd in *se est*, sed secundum quòd est *participabilis* secundum aliquem modum similitudinis a creaturis. Unaquæque autem creatura habet propriam speciem, secundum quòd aliquo modo participat divinæ essentiæ similitudinem. Sic igitur, in quantum Deus cognoscit suam essentiam, *ut sic imitabilem a tali creaturâ, cognoscit eam ut propriam rationem et ideam hujus creaturæ*; et similiter de aliis. Et sic patet quòd Deus



« intelligit plures rationes proprias plurium rerum, quæ  
« sunt plures ideæ. » (1<sup>a</sup>, q. 15, a. 2, c).

94. III. *Cognoscit futura* (1) *etiam libera*. Probatur contra Ciceronem qui Deo negavit cognitionem futurorum liberorum, ne forte actus humani sic prævisi libertate destituerentur. (*De Divinat.*, l. II, c. 8).

1<sup>o</sup> Deus, ipsâ vi æternitatis suæ, *ambit* omnia tempora et cuique tempori præsens est. Itaque, ut ait S. Thomas, intuitus divinus fertur ab æterno super omnia, prout sunt in suâ præsentialitate. — 2<sup>o</sup> Tullii opinio Deo subtrahit gubernationem actuum humanorum; hoc autem philosophicè necnon theologicè hæreticum est. Merito igitur S. Augustinus: « Dum vult homines facere liberos, facit sacrilegos. » (*De civit. Dei*, l. V, c. 9).

95. *Cognoscit merè possibilìa*. Merè possibilìa dicuntur quæ esse possent, sed tamen nunquam erunt. Hæc igitur vel Dei, vel creaturarum potentiâ continentur. Unde cum Deus tum suam, tum creaturarum potentiam cognoscat, varia cognoscit possibilìa.

96. *Cognoscit mala et peccata*. Ut enim cum D. Thomâ loquamur, « quicumque perfectè cognoscit aliquid, oportet « quòd cognoscat omnia quæ possunt illi *accidere*. Sunt autem quædam bona quibus accidere potest ut per mala corrumpan- tur. Unde Deus perfectè non cognosceret bona, nisi « etiam cognosceret mala. — Sic autem est cognoscibile « unumquodque secundum quòd est. Unde cum hoc sit « esse mali, quòd est *privatio* boni, per hoc ipsum quòd « Deus cognoscit bona, cognoscit etiam mala, sicut per lucem cognoscuntur tenebræ. » (1<sup>a</sup>, q. 14, a. 10, c).

97. *Cognoscit infinita*. Id quippe sequitur ex probatis. Ex unâ enim parte, Deus perfectè cognoscit potentiam suam quæ ad infinita porrigi potest; et, ex alterâ parte, cognoscit omnium et singularum creaturarum motus omnes et actus

(1) « Vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt. » (*Rom.* IV, 17),  
« Intellexisti cogitationes meas de longe... et omnes vias meas prævidisti. »  
(*Ps.* CXXXVIII, 3, 4).

sive præsentès, sive futuros, quorum numerus in infinitum multiplicabitur.

### § III. — De medio scientiæ divinæ.

98. *Status quæstionis*. Probavimus omnia cognosci a Deo; sed in quonam medio ea cognoscat, et num medium hoc unum sit, an multiplex, in præsentia inquiritur.

Deus seipsum in essentiâ suâ cognoscit, nec in eo ulla est difficultas, cum in Illo essentiâ, intellectus, intelligibile, intelligere et species intelligibilis non reipsa distinguantur.

Porrò in eodem quoque medio alia a se cognoscit.

99. *Assertio*: *Deus alia a se cognoscit in suâ essentiâ*.

*Potest* in suâ essentiâ alia a se cognoscere, propterea quòd Ipsius essentiâ rerum omnium similitudinem continet. Enimvero, artifex in mente suâ intelligere potest quæcumque fecit, quin se convertat ad ea in seipsis consideranda. Atqui Deus est causa efficiens rerum omnium, nihilque aliud sunt mundanæ res nisi diversæ participationes aut similitudines essentiæ divinæ.

2<sup>o</sup> Deus *debet* in suâ essentiâ alia a se cognoscere. Si namque varias res in seipsis cognosceret, multa incommoda sequerentur, quæ admitti haud possunt. Jam enim divina scientia hauriretur ac proinde penderet et perficeretur ab ipsis rebus creatis. — Præterea, non *una*, sed multiplex foret, cum ipsæ res cognitæ sint diversæ et plurimæ numero. Et quidem hi duo defectus in humanâ scientiâ occurrunt. At verò, *una* remanet scientia Dei, licet ad infinita extendatur, quia in *uno medio* perficitur, nimirum in Illius essentiâ.

100. *Corollarium*. Quanquam autem Deus varias res in suâ essentiâ cognoscit, tamen eas cognoscit *prout sunt in seipsis*, quia essentiâ ejus est similitudo omnium quæ sunt in ipsis rebus.

101. *Divisio scientiæ divinæ*. Divina scientia dividitur a S. Thoma in scientiam *visionis*, et *simplicis intelligentiæ*.

Prior respicit *omnes res quæ fuerunt, sunt in præsentia, vel future sunt*; quidquid enim existit in aliquo temporis puncto,



a Deo utcumque *videri* potest, quatenus *præsens* Illius æternitati. — Posterior autem respicit *res merè possibles et quæ nunquam erunt*; has enim Deus videre nequit, cum actualitate careant, sed potest *intelligere*, quia fruuntur intelligibilitate.

**102.** A nonnullis philosophis ac theologis admittitur adhuc scientia, ut vocant *media*, eo quòd media sit inter scientiam visionis et simplicis intelligentiæ. Et ea versatur circa *futura libera vel conditionata quæ fierent, si talis impleretur conditio*, i. e., si causa in *certis circumstantiis* poneretur.

Sed illa non debet admitti, ut a scientia visionis et simplicis intelligentiæ distincta. Nam conditionata hæc seu libera, vel eventura supponuntur, quia implebitur conditio, vel non eventura, quia non implebitur. *Si prius*, Deus ea, sicut omnia futura, colligit scientiâ visionis; *si posterius*, jam sunt merè possible et concluduntur scientiâ simplicis intelligentiæ.

**103.** *Quomodo Deus amplecti possit futura libera scientia visionis?*

Duplex eâ de re potissima est sententia, Molinistarum scilicet et Thomistarum.

**1<sup>o</sup>** *Expositio sententiæ Molinistarum.* Deus *perfectè* scit quidquid facere valeat causa omnis creata, *absolutè* sumpta; novit enim omnem potentiam quam cuique rei largitus est. — Scit etiam quidquid facere valeat in *tali* vel *tali circumstantiâ* posita, ac *tali* vel *tali* prædita *auxilio*. Nam *perfectè* cognoscit quem influxum determinatæ circumstantiæ exercere possint in actiones hominum. Unde, si homines ipsi *probabiliter* colligere possunt quid talis homo in talibus circumstantiis acturus sit, Deus id ob infinitam perspicacitatem suam certitudinaliter colligit.

Non ergo in suis decretis, sed *ante* omne suæ voluntatis decretum, certò novit Deus quid creaturæ liberæ facturæ sint, postquam decrevit eas in talibus circumstantiis ponere, in tali ordine rerum et sub tali auxilio (1). Itaque plena ma-

(1) Cum Suarezio quidam molinistæ recentes dicunt futura libera co-

net hominis libertas; non enim, *id futurum est, quia Deus prævidit, sed ideo prævidit, quia futurum est.*

**2<sup>o</sup>** *Expositio sententiæ Thomistarum.* Thomistæ, nimirum plurimi scholastici, et plures philosophi recentiores, inter quos Bossuetius et Fenelonius (*Exist. de Dieu*, 2<sup>o</sup> part. c. 4, a. 5, n. 114-117), sic argumentantur: Causa libera, ipsâ vi suæ libertatis, potest agere altero vel altero modo, ac proinde effectus producere æquè ac non producere; et illud valet de causâ liberâ, in omnibus *circumstantiis* tum *objectivis*, tum *subjectivis* positâ; cum enim libera sit, positâ etiam his circumstantiis, potest in alteram vel alteram partem sese determinare. Unde qui effectum futurum liberum non nisi in causâ ejus cognoscit, non potest habere nisi *conjecturalem* illius prævisionem. Atqui Deus habet futurorum liberorum cognitionem non conjecturalem, sed certissimam. Ergo ea videre nequit in eorum causâ, sed tantum *in decretis suis*, quibus scilicet ab æterno *determinat*, vel *permittit* quædam libera futura esse. — Non ea, inquam, videt in suâ *essentiâ*, ut essentia est; hæc enim est exemplar omnium possibilium, ac proinde vel omnia jam possible contingere deberent, vel saltem nulla foret ratio cur alia præ aliis ad existentiam adducerentur. — Et quidem *bona* futura videt in suis decretis *approbativis* et *positivis*, *mala* autem in decretis *permissivis*, quibus nimirum permittit ista liberè fieri.

In summâ igitur, *quæ futura sunt non prævidet Deus, quia futura sunt, sed ideo futura sunt, quia prævidet.*

**104.** Licet utraque opinio tum in Ecclesiâ catholicâ, tum in philosophiâ liberè controvertatur, *nobis tamen multo probabilior videtur Thomæ sententia*, tum ratione jam dictâ quam

gnosci a Deo in suâ veritate *objectivâ*, quia ex duabus contradictoriis, v. g. Petrus, in his circumstantiis positus, peccabit, Petrus non peccabit, una est ab æterno vera et determinatè futura. At sic refelli possunt ex D. Thomâ: « Illud quod nunc est, ex eo futurum fuit antequam esset, quia in causâ suâ erat ut fieret. Unde, sublata causâ, non esset futurum illud fieri; sola autem causa prima est æterna. Unde ex hoc non sequitur quòd ea quæ sunt, semper fuerit verum ea esse futura, nisi quatenus in causâ sempiternâ fuit ut essent futura, quæ quidem causa solus Deus est. » (1a, q. 16, a. 7, ad 3).



ipse egregiè exponit (1), tum quia, in adversâ opinione, Deus videtur cognoscere futura *in seipsis*, jamque oportet ut scientia Ejus a rebus hauriatur, perficiatur et pendeat, ac sit multiplex, quatenus fit in medio multiplici. — Cæterum, hæc sententia confirmabitur ex dicendis infra de concursu divino et physicâ præmotione.

105. *Objiciunt* molinistæ a Thomistis humanam libertatem pessumdari, quia Deus res futuras in *decretis* suis videt, et eadem ideo futuræ sunt quia prævidit Deus.

At responderi potest futura libera *infallibiliter* quidem, non

(1) « Unumquodque hoc modo cognoscitur in aliquo, quo est in eo. Quædam igitur futura in causis suis proximis determinata sunt hoc modo, ut ex eis *necessario* contingant, sicut solem oriri cras; et tales effectus futuri in suis causis cognosci possunt. Quidam verò futuri effectus in causis suis non sunt determinati, ut aliter evenire non possint, sed tamen eorum causæ magis se habent ad unum quàm ad alterum; et ista *contingentia* sunt, quæ ut in pluribus vel paucioribus accidunt; et hujusmodi effectus in causis suis non possunt cognosci *infallibiliter*, sed cum quadam certitudine conjecturæ. Quidam autem effectus futuri sunt quorum causæ indifferenter se habent ad utrumque; hæc autem vocantur *contingentia* ad utrumlibet, ut sunt illa præcipuè quæ dependent ex libero arbitrio. Sed quia ex causâ ad utrumlibet, cum sit quasi *in potentia*, non progreditur aliquis effectus, nisi per aliquam aliam causam determinetur magis ad unum quàm ad aliud, ideo hujusmodi effectus in causis quidem ad utrumlibet nullo modo cognosci possunt *per se acceptis*; sed si adjungantur causæ illæ, quæ causas ad utrumlibet inclinant magis ad unum quàm ad aliud, potest aliqua certitudo *conjecturalis* de effectibus prædictis haberi; sicut de his quæ ex *libero* arbitrio dependent, aliqua futura conjicimus ex consuetudinibus et complexionibus hominum, quibus inclinantur ad unum. Omnes autem hujusmodi effectus, qualescumque sint eorum causæ proximæ, *tamen in causâ primâ omnes sunt determinati*, quæ suâ præsentia omnia intuetur, et suâ providentiâ omnibus modum imponit. » (*Qq. disp. de Verit.*, q. viii, a. 2, c.).

Ex hoc textu sicut ex textu allato, n. 104, *nota*, et ex aliis quos afferemus infra, ubi de *concursu* divino, patet quam falsò asserant quidam molinistæ recentes, non propugnari a D. Thomâ sententiam quam thomistarum diximus. Alterum interea textum recitemus perquam lucidum: « Oportet ostendere quòd Deus *cogitationes mentium et voluntates cordium* cognoscit in virtute causæ, quem ipse sit *universale* essendi principium... *Omnia* igitur Deus cognoscit, suam essentiam cognoscendo, ad quæ sua *causalitas* extenditur. Extenditur autem ad operationes intellectus et voluntatis... Et sic remanet causalitas in causâ primâ, quæ Deus est, respectu motuum *voluntatis*, ut sic Deus, seipsum cognoscendo, hujusmodi cognoscere possit. » (*Cont. Gent.*, I, 68).

autem *necessariò* ad existentiam perventura esse. Et inter utrumque ingens est discrimen. Nam quæ futura sunt *necessariò*, erunt a causâ omni libertate destitutâ. Quæ autem *infallibiliter* dundaxat evenient, erunt quidem, sed erunt liberè, quia erunt a causâ sese determinante liberè. — Res exemplo declarari potest: Pone duplicem actionem a duobus agentibus diversis exeri in *præsenti*, quorum unum, ut animal brutum, libertate careat, aliud verò, ut homo, libertate fruatur; sanè utrumque agit certò et infallibiliter, sed aliud *necessariò*, aliud contrâ liberè. — Idem porrò de actibus *futuris* dicendum est. Quippe tanta est vis scientiæ divinæ, ut prævideat non solùm *res* quæ futuræ sunt, sed etiam *modum* quo futuræ sunt, scilicet earum necessitatem aut libertatem. Et tanta est vis divinæ voluntatis ut res fiant in tempore sicut ab æterno decrevit vel permisit. Unde non possunt non evenire liberè quæ Deus prævidit et ordinavit liberè evenitura (1).

#### § IV. — De proprietatibus scientiæ divinæ et multiplici ejus discrimine a scientiâ humanâ

106. Ut diximus, perfectiones *simpliciter simplices* tum Deo, tum creaturis conveniunt, eminentiùs tamen Deo. Nil igitur mirum si intelligentia vel scientia quæ Deo et hominibus communis habetur, in Illo et istis habeatur diversâ ratione. Porrò ex quadruplici capite differentia potest accipi, videlicet ex parte objecti, subjecti, medii et efficacitatis.

1° *Ex parte objecti*. Scientia divina omnia colligit, utpote quæ capit præterita, præsentia et futura, etiam libera. Humana autem scientia præteritorum obliviscitur, præsentia plurima ignorat, nulla futura libera certò prævidet.

2° *Ex parte subjecti*. Scientia Dei est *substantialis*, et ideo

(1) Ad rem D. Thomas: « Si Deus providit hoc futurum, hoc erit sicut Deus providit illud esse futurum; providit autem illud esse futurum contingenter; sequitur ergo infallibiliter quod erit contingenter, non necessario. » (*Cont. Gent.*, I, III, c. 91; cf. S. Aug., *De Civit. Dei*, I, v, c. 10).



immutabilis et æterna, quippe quæ ab ejus essentiâ non distinguitur. — In nobis autem scientia est accidentalis ac mobilis, cum intellectus noster nullis nascatur instructus ideis, sed pedetentim ex potentiâ transeat ad actum.

3° *Ex parte medii.* Scientia Dei una est et *intuitiva*, siquidem Deus in essentiâ suâ, vel in suis decretis omnia cognoscit; at scientia hominis *multiplex* est, quia res diversas in seipsis cognoscit, ac deficit a scientiarum *synthesi*. Ex quo fit ut potiùs *scientias* quàm *scientiam* assequatur. — Insuper hominis scientia *discursiva* est, quia homo lente, ope *comparationis* ac *reflexionis* assequitur scientiam.

4° *Ex parte efficacitatis.* Nostra scientia, utpote quæ accipitur a rebus, earum minimè causa est, sed e contrario, ab ipsis mensuratur et partim efficitur, eisque debet sese conformare. — At scientia Dei prorsus est independens, quia rebus non indiget ut eas in seipsis cognoscat; res contra indigent Deo ut sint. Enimvero scientia Dei est causa et mensura rerum, quatenus ad eas se habet ut scientia *artificis* ad res quas ipse concinnat. Deus enim omnia fecit secundùm exemplaria mentis suæ. — Attamen, ut artificis, sic etiam Dei scientia non est causa rerum, nisi quatenus conjunctam habet *voluntatem*.

## ARTICULUS II

### De voluntate Dei.

Quatuor licet inquirere: 1° utrùm voluntas Deo conveniat? 2° quodnam sit illius objectum? 3° quomodo illius libertas cum immutabilitate possit componi? 4° quænam sint illius proprietates?

#### § I. — De existentiâ voluntatis divinæ.

**107. Assertio:** *Deo competit voluntas.*

1° Ex dictis, Deo attribuenda est omnis perfectio *simpliciter simplex*, quæ scilicet nihil imperfecti in conceptu suo præ

se fert. Porrò hujusmodi est voluntas, quæ sanè melior est ipsa quàm non ipsa: — Quinimo principium est mullarum perfectionum quas vehementer mirari solemus, quales sunt, v. g. potentia, bonitas, justitia, fidelitas, sanctitas.

2° Deus intellectu pollet; ergo et voluntate. Nam appetitus cognitionem *sequitur* et ab eâ *generatur*; simul quippe ac quiddam cognoscitur ut bonum vel malum, appetitum incitat ad se vel repellit. — Unde, ut cognitio sensitiva trahit appetitum sensitivum, ita cognitio intellectualis appetitum rationalem seu voluntatem.

#### § II. — De objecto voluntatis divinæ.

**108.** Objectum voluntatis divinæ aliud est *primarium* et *necessarium*, aliud *secundarium* et *liberum*, prout Deum ipsum, vel cætera entia respicit.

**109. Assertio 1<sup>a</sup>:** *Deus vult seipsum primario et necessario amore.*

PROB. 1<sup>a</sup> PARS, quia divinus amor, ne inordinatus dici velit, debet primariò terminari ad summum bonum. Atqui Deus solus est summum bonum.

PROB. 2<sup>a</sup> PARS. Deus non potest non velle summum bonum, suum finem et suam beatitudinem. Porrò Deus est summum bonum, suus finis et sua beatitudo. Ut enim argumentatur D. Thomas, « nihil sub nomine beatitudinis intelligitur « nisi *bonum perfectum intellectualis naturæ, cujus est suam sufficientiam cognoscere in bono quod habet.....* Utrumque « autem istorum excellentissimè Deo convenit, scilicet perfectum esse et intelligentem. » (1<sup>a</sup>, q. 26, a. 1, c).

**110. Assertio 2<sup>a</sup>:** *Deus vult alia a se, sed secundariò et liberè.*

PROB. 1<sup>a</sup> PARS. Deus possidet quidquid perfectionis inest creaturis. Porrò creaturæ non tantùm sui boni studiosæ sunt, sed etiam pronæ ad suum bonum aliis communicandum. Quapropter ad rationem bonitatis pertinet ut sui sit *diffusiva*, et eò magis aliquod ens est diffusivum sui, quò majorem perfectionem habet. Ergo a fortiori infinitam boni-